El laberinto de la Muerte

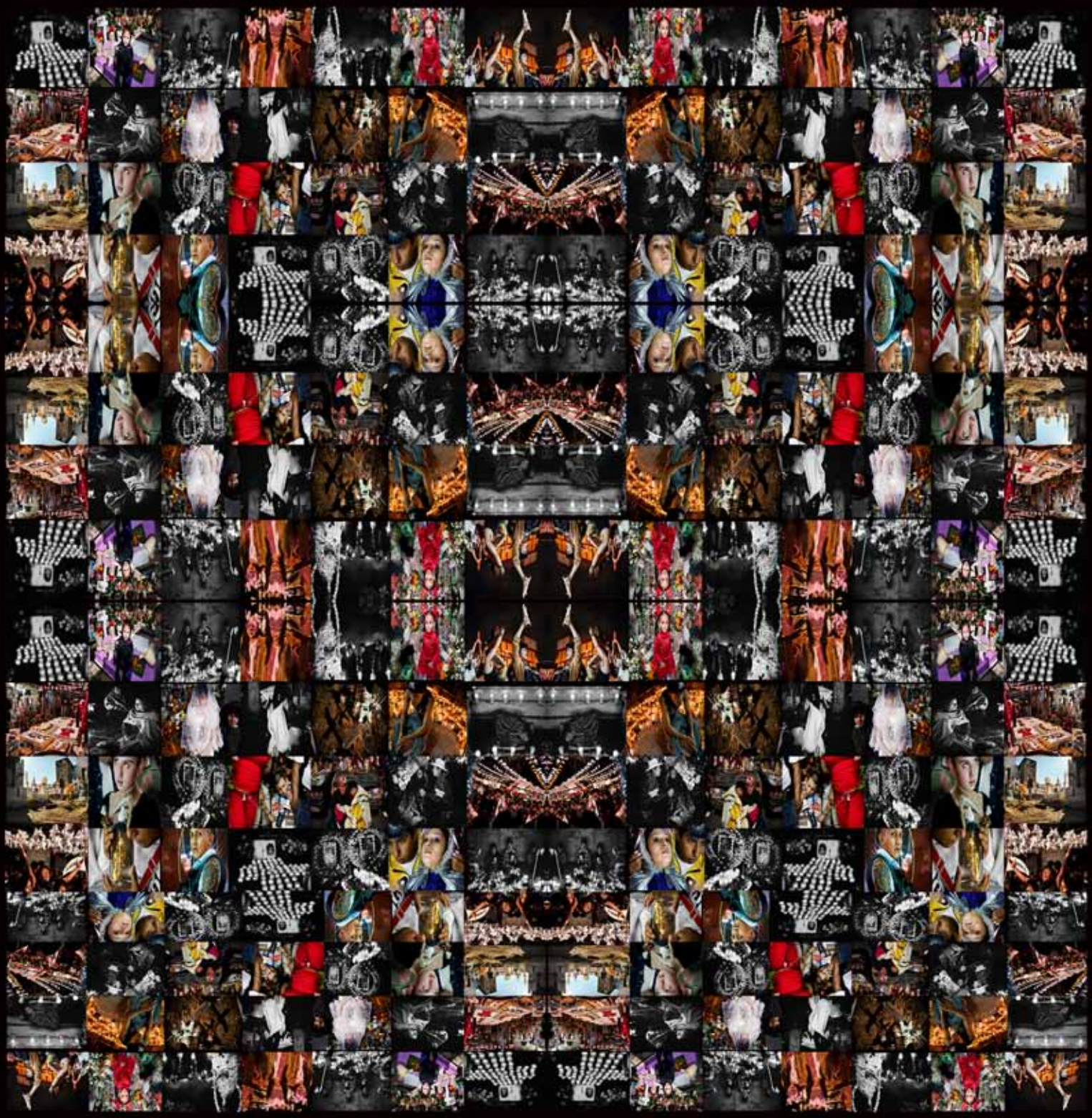

"Para los antiguos mexicanos la oposición entre muerte y vida no era tan absoluta como para nosotros.

La vida se prolongaba en la muerte. Y a la inversa. La muerte no era el fin natural de la vida, sino fase de un ciclo infinito. Vida, muerte y resurrección eran estadios de un proceso cósmico que se repetía insaciable. La vida no tenía función más alta que desembocar en la muerte, su contrario y complemento; y la muerte, a su vez, no era un fin en sí.

Para el habitante de Nueva York, Paris o Londres, la muerte es la palabra que jamás se pronuncia porque quema los labios. El mexicano, en cambio, la frecuenta, la burla, la acaricia, duerme con ella, la festeja, es uno de sus juguetes favoritos y su amor más permanente."

Octavio Paz, *El laberinto de la soledad.*

'Voor de oude Mexicanen was de tegenstelling tussen dood en leven niet zo absoluut als voor ons. Het leven zette zich in de dood voort en omgekeerd. De dood was niet het natuurlijke einde van het leven, maar een fase binnen een eindeloze cyclus. Leven, dood en wederopstanding waren stadia van een kosmisch proces dat zich onverzadigbaar herhaalde. Het leven had geen hogere zin dan uit te monden in de dood, zijn tegengestelde en zijn aanvulling; en de dood was, op haar beurt, geen einddoel op zich.'

Voor een inwoner van New York, Parijs of Londen is de dood het woord dat nooit uitgesproken wordt want het brandt de lippen. De Mexicaan daarentegen, staat op goede voet met haar, neemt haar beet, haalt haar aan, slaapt met haar, maakt haar het hof; ze is een van zijn favoriete speelgoedjes en zijn meest duurzaame liefde."

Octavio Paz, *Het labyrint der eenzaamheid.*

...**D**ÍA DE MUERTOS
ALLERZIELEN...

VIERING VAN ALLERHEILIGEN IN MEXICO

Sinds de Oudheid is de dodencultus belangrijk in Mexico. Het Dodenfeest, een syncretische voorstelling van pre-Columbiaanse en katholieke godsdiensten, onthult een culturele synergie tussen de inheemse manier van denken en de traditionele Europese manier van denken die in de XVI eeuw naar Amerika werd overgebracht.

De viering van het Dodenfeest valt samen met de jaarlijkse cyclus van de maïsoogst, een elementair voedingsmiddel van de inheemse Mexicaanse bevolking, en wil respect betonen aan de zielen van de overleden familieleden.

In het jaar 2003 benoemde UNESCO, de Organisatie van de Verenigde Naties voor Educatie, Wetenschap en Cultuur, het Dodenfeest dat door alle Mexicaanse gemeenschappen wordt gevierd tot immaterieel werelderfgoed.

Volgens het geloof van de Mexicaanse bevolking leeft de geest van het overleden individu verder in Mictlán, de verblijfplaats van de zielen die het aardse bestaan achter zich hebben gelaten. Het was Netzahualcóyotl, koning van Texcoco, die zijn stempel drukte op de filosofie en de poëzie van Allerheiligen.

Op Allerheiligen vergezelt de heilige hond en beschermer van de doden Xoloizcuintle de geesten bij de terugkeer naar hun huis, langs de rivieren van Mictlán.

"De dood bestaat omdat het leven bestaat, en omgekeerd. Het is een tweeledigheid die altijd zal blijven voortduren."

DE GESCHENKEN VOOR DE OVERLEDENEN

Er zijn verschillende geschenken voor de overledenen. In het algemeen schenkt men brood, gerechten, zout, fruit, bloemen, tequila, bier, koffie of frisdrank en soms zelfs sigaretten naargelang de vroegere levenstijl van de overledene.
Enkele zaken ontbreken nooit op een altaar:
De Aarde, gesymboliseerd door het fruit dat de geesten voedt met haar aroma.
De Wind, gesymboliseerd door het papier "papel picado" dat heel de tijd in bewegen is.
Het Water, verfrissend, leven gevend. Symbool van zuiverheid van de ziel.
Het Vuur, een kaars voor elke ziel, en een extra exemplaar voor de vergeten ziel.

De opstelling van het geschenk

Op de grond
Men legt een weggetje van zand en as aan waarlangs de geesten de weg terugvinden naar hun huis. Op de randen liggen bloemblaadjes van de Zempoalxóchitl, in het Náhuatl, de taal van de Azteken, betekent dit "windbloem". Men zegt ook wel eens "de bloem van de doden", omdat ze in november in bloei staat, maar ook omdat ze oranje of geel van kleur is net als de god van de zon.Men plaatst vier kaarsen in de vorm van een kruis en ook Copal, een soort van hars dat als wierook wordt gebruikt en een onmisbaar element vormt op het altaar. Door middel van de rook komen de geesten van de doden aan op de aarde en keren ze daarna terug naar Mictlán.

Eerste niveau
Dit stelt Mictlán voor, de onderwereld waar de geesten verblijven. Men zet ook de Azteekse hond Xoloitzcuintle, die de doden helpt en begeleidt.

Tweede niveau
Dit stelt het aardse leven voor, men plaatst de foto's van de overledenen die zijn uitgenodigd op het feest. Water, bron van al het leven. Om de dorst te lessen en de geesten voor te bereiden op hun terugkeer. Symbool voor de zuiverheid van de ziel.Zout, element van de zuivering. Reinigt het lichaam van de overledene voor de terugreis en de terugkeer bij de volgende gelegenheid.Kaarsen, voor het licht van het geloof. De hoeveelheid hangt af van het aantal genodigden, plus één, voor de vergeten ziel.Heerlijke gerechten, hun aroma begeleidt de geesten naar het altaar, daarom worden ze ook warm geserveerd.

Het derde niveau geeft het spirituele leven weer
Hier bevinden zich de religieuze symbolen, onder de boog van Zempoalxóchitl. De boog representeert de hemel van de indianen, de god van de zon of Huitzilopochtli.

CELEBRACIÓN DEL *DÍA DE MUERTOS* EN MÉXICO

Desde la antigüedad, el culto a los muertos ha sido muy importante en México. La Fiesta de los Muertos, expresión sincrética de la religiones precolombinas y católica, revela una sinergia cultural entre el pensamiento indígena, tradicional y europeo, traído a América en el siglo XVI.

La celebración del Día de los Muertos, coincide con el ciclo anual de la cosecha del maíz, alimento básico de los indígenas de México, y tiene por objetivo rendir culto a las almas de los familiares fallecidos.

La Organización de Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura (UNESCO), declaró en el año 2003, al Día de Muertos que celebran las comunidades mexicanas como Patrimonio Inmaterial de la Humanidad.

Según la creencia de la civilización Mexica, cuando el individuo muere su espíritu continúa viviendo en Mictlán, lugar de residencia de las almas que han dejado la vida terrenal.Fue Netzahualcóyotl, Rey de Texcoco quien enriqueció la filosofía y la poesía del Día de Muertos.

En el Día de Muertos, el Xoloizcuintle (de origen Azteca), perro sagrado y protector de los muertos, ayuda a los espíritus a regresar a su casa, a través de los ríos de Mictlán.

"La muerte existe porque la vida existe, y viceversa.
Una dualidad que nunca acaba."

LAS OFRENDAS PARA LOS DIFUNTOS

Si bien son muy diversas, en general se coloca pan, platillos, sal, frutos, flores, tequila, cerveza, café o refrescos hasta cigarrillos según los gustos del difunto en vida.

Algunas cosas nunca faltan en un altar:
La Tierra, simbolizado por la fruta que alimenta a los espíritus con su aroma.
El Viento, simbolizado por el "papel picado", que está en constante movimiento.
El Agua, refrescante, dando vida. Símbolo de la pureza del alma.
El Fuego, una vela para cada alma, y una extra para el alma olvidada.

El montaje de la ofrenda

En el piso
Se hace un camino con arena y cenizas por donde los espíritus encuentran su camino a casa. En los bordes habrá pétalos de Zempoalxóchitl, en Náhuatl, el idioma de los aztecas, significa "veinte flor". También se llama "flor de los muertos", porque florece en noviembre, pero también porque es naranja o amarillo, el color del Dios del Sol.
Se colocan cuatro velas en forma de cruz y el Copal, una resina que se utiliza como incienso, este es un elemento imprescindible del altar. A través del humo, los espíritus de los muertos regresan al mundo y retornan después a Mictlán.

Primer nivel
Representa el Mictlán, es el inframundo donde permanecen los espíritus. Se coloca el Xoloitzcuintle (perro Azteca), que ayuda y guía a los muertos.

Segundo Nivel
Representa la vida terrestre, se colocan las fotos de los difuntos invitados a la fiesta Agua, fuente de toda vida. Para calmar la sed y reforzar a los espíritus para su regreso. Símbolo de la pureza del alma. Sal, el elemento de la purificación. Limpia el cuerpo del difunto para el viaje de ida y regreso para la próxima ocasión.Velas, para la luz de la fe. La cantidad depende de los invitados, más una, para el alma olvidada.Platillos deliciosos, su aroma guía a los espíritus al altar, por lo tanto se sirven calientes.

El tercer nivel representa la vida espiritual
Aquí se encuentra los símbolos religiosos, debajo del arco de Zempoalxóchitl. El arco representa el cielo de los indígenas, el dios del sol o Huitzilopochtli.

El laberinto de la Muerte

Exposición fotográfica de
Fototentoonstelling van

Annick Donkers

Het concept van de dood...

De Mexicaan houdt van feesten, voor hem is feesten één grote luxe en hij heeft altijd een reden om te feesten, zelfs als die reden de dood is.

Door in de Mexicaanse hoofdstad te wonen en jaren door het land en in verschillende regio's en dorpen te hebben gereisd, leerde ik vele tradities en cultussen kennen, vaak verbonden met de dood, zoals de "Día de los Muertos", een traditie die in het hele land gevierd wordt, met verschillen tussen de regio's, en tussen het platteland en de stad.

Deze viering, die zijn oorsprong kende in de prehispanische cultuur, is een manifestatie van de herinnering en in essentie een religieuze akte. Of meer recent is er de dodencultus in Tepito*. (Heilige Dood), waarbij het gaat om een aanbidding van de dood zelf, die begon als een persoonlijke verering en in het geheim gebeurde. De cultus transformeerde en vond zichzelf later terug uit. Het werd een eigen 'geloof' voor diegenen die zich buiten de maatschappij bevonden, een cultus als het ware voor de gemarginaliseerden.

*Tepito is een van de oudste wijken van Mexico Stad. Gedurende de pre-Hispanische periode grensde Tenochtitlan, de noordelijke zone van Mexico Stad, aan de stad Tlatelolco. Later werd het veroverd door de Azteken.
De inheemse wijk San Francisco Tepito bevond zich aan de rand van Mexico Stad en werd in de koloniale tijd bestuurd door de inheemse autoriteiten van Tlatelolco.
Vandaag de dag is Tepito een van de meest bevolkte wijken van de stad. Op de markt vind je er allerlei vreemde, innoverende en originele waren voor Jan en Alleman. Het culturele belang van Tepito werd herkend door schrijvers, schilders, Mexicaanse musici en buitenlanders. Wat betreft de volkscultuur staat Tepito bekend om haar dodencultus, haar bruisend nachtleven (en dit mede dankzij de populairste Mexicaanse mariachi muziek uit het aangrenzende Garibaldi) en tenslotte haar reputatie van "ruige buurt".

El concepto de la Muerte...

Al mexicano le gusta festejar, para él la fiesta es un gran lujo y por ello hasta la muerte tiene su fiesta.

Después de vivir en la capital y viajar años por el país, visitando diferentes pueblos y regiones, conocí varias tradiciones y cultos, mucho de ellos relacionados con la muerte, como la tradición del "Día de los Muertos", celebrada en todo el país, con diferencias entre las regiones y entre el campo y la ciudad.

La celebración del "Día de Muertos" surgió de la cultura prehispánica, es una manifestación del recuerdo y es, en esencia, un acto religioso. También, de manera más reciente, está el culto de la Muerte en Tepito*, una adoración a la muerte misma, que empezó como una veneración subterránea y personalizada para transformarse en una reinvención del culto, una propia fe, para los quienes se encuentran fuera de la sociedad, es decir, un culto de los marginados.

* Tepito es uno de los barrios más antiguos de la Ciudad de México. Durante la Época Prehispánica la zona al norte de la ciudad de México-Tenochtitlan fue un punto fronterizo con la ciudad de Tlatelolco hasta que fue conquistada por los mexicas. Durante la época de la colonia, al margen de la Ciudad de México, San Francisco Tepito, fue un barrio indígena controlado por las autoridades indígenas de Tlatelolco.
Hoy en día, el barrio de Tepito es uno de los lugares más populares de la ciudad, dentro de él se encuentra un mercado en el cual se puede encontrar de toda clases de cosa extrañas, innovadoras, originales para todo tipo de géneros y edades. La importancia cultural de Tepito ha sido remarcada por escritores, pintores y músicos mexicanos y extranjeros. Desde el punto de vista de la cultura popular, Tepito posee el culto a la Muerte, una vida nocturna vibrante acentuada por el hecho que Tepito colinda con Garibaldi (la zona de música de mariachi más famosa de México), y la reputación que Tepito tiene de ser un "barrio bravo".

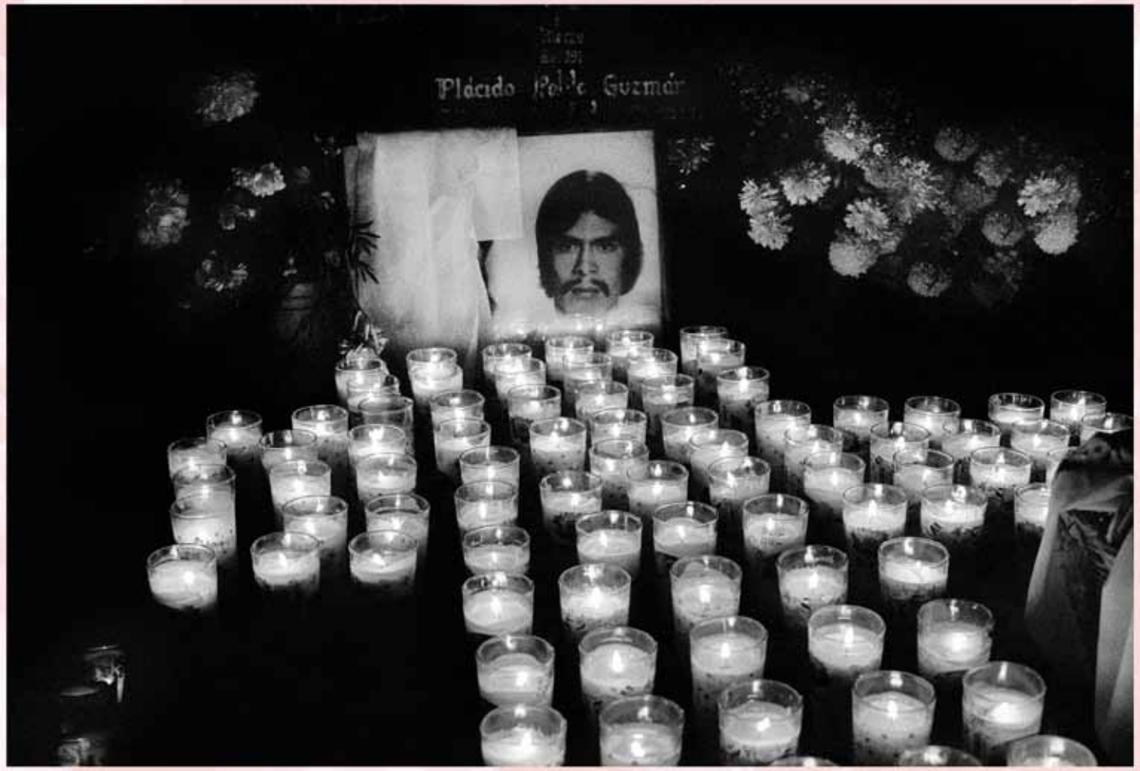

Tzintzuntzan, Michoacán- México, 2004

HET FEEST VAN DE *DIA DE LOS MUERTOS* OP HET PLATTELAND...

De eerste keer dat ik het feest van de Día de los Muertos bijwoonde, gaat terug tot in 2004. Er werdme aangeraden om naar Pátzcuaro te reizen, een dorp gelegen in de staat Michoacán.

Hoewel het feest in het hele land wordt gevierd, zijn er enkele plaatsen, zoals Pátzcuaro, die er een bijzondere viering op nahouden. Hier bevindt zich namelijk het land van de Purépecha indianen die deze dodentraditie hebben geërfd van hun voorouders. In het prehispanische Mexico vierden de indianen hun dodenfeest tijdens de maand augustus, op het einde van de landbouwcyclus en werden de geoogste producten dan gebruikt als offer. De evangelisten zagen zich genoodzaakt om enkele indianentradities over te nemen en deze te mengen met hun eigen leer om hun beoogde doel te bereiken. Ook de dodencultus vormde geen uitzondering en men liet deze samenvallen met de christelijke kalender (1 en 2 november) die Allerheiligen en Allerzielen viert.

In de staat Michoacán vinden de belangrijkste ceremonies plaats op het kerkhof van het eiland Janitzio en op het kerkhof van de oude hoofdstad Tzintzuntzan. Vooraleer de eigenlijke viering 's avonds plaatsvindt, is het bijzonder druk op de markt omdat mensen er samenkomen om bloemen te kopen en zich daarna naar het kerkhof begeven om de graven van de overleden familieleden schoon te maken en te versieren. In de nacht van 1 november komen de families samen op het kerkhof, dat verlicht is met wel 1000 kaarsen en versierd met oranje cempazuchitl bloemen.

Er worden liedjes gezongen voor de overleden personen (vaak met een hele mariachi band) en er wordt ook gepraat met de overleden personen. Volgens hun geloof is dit de datum waarop de overledenen de wereld van de levenden bezoeken; op 1 november komen de 'angelitos' terug, dit zijn de overleden kinderen, en op 2 november is het de beurt aan de overleden volwassenen. Het favoriete voedsel en de favoriete drank van de overledenen wordt meegebracht en er worden herinneringen opgehaald. De familie blijft tot het ochtendgloren eten, drinken, zingen, kortom feesten.

LA FIESTA DEL *DÍA DE LOS MUERTOS* EN EL CAMPO...

La primera vez que observé la fiesta del Día de los Muertos fue en 2004. Me recomendaron viajar a Pátzcuaro, ubicado en el estado de Michoacán.

Aunque todo el país celebra la fiesta a la muerte, hay algunos lugares, como Pátzcuaro, que destacan por su celebración particular. Aquí se encuentra la tierra de los indígenas purépechas que han heredado la tradición de celebrar a la muerte de sus difuntos. En el México prehispánico los indígenas celebraron la fiesta a la muerte durante el mes de agosto, al final del ciclo de agricultura y los productos de las cosechas funcionaban como ofrenda. Los evangelizadores cristianos, para lograr su objetivo de conversión religiosa, adaptaron algunas tradiciones indígenas, mezcladas con sus enseñanzas y el culto a la muerte de los pueblos precolombinos no fue una excepción, misma que hicieron coincidir con el calendario cristiano (1 y 2 de noviembre) de celebración de Todos los Santos a la que se le agregó, y de los Fieles Difuntos.

En el Estado de Michoacán, las ceremonias más importantes tienen lugar en el panteón de la isla de Janitzio y en el panteón de la capital vieja de Tzintzuntzan. Antes de la celebración hay una actividad intensa de gente comprando flores en el mercado y yendo a los panteones para limpiar las tumbas de sus difuntos. En la noche del 1 de noviembre las familias se juntan en el panteón, iluminado con miles velas y adornado con flores de cempazuchitl, dedican canciones a los difuntos (a veces llevan mariachis) y hablan a los difuntos.

Según su creencia los muertos visitan en esa fecha el mundo de los vivos, el 1 de noviembre regresan los 'angelitos', es decir, los niños difuntos y el 2 vienen de visita los difuntos adultos. Las personas llevan al panteón su comida y bebida favorita de sus difuntos y los recuerdan con alegría. La familia se queda en el panteón hasta el amanecer, comiendo, bebiendo, cantando, en suma, haciendo fiesta.

Tzintzuntzan, Michoacán- México, 2004

Tzintzuntzan, Michoacán- México, 2004

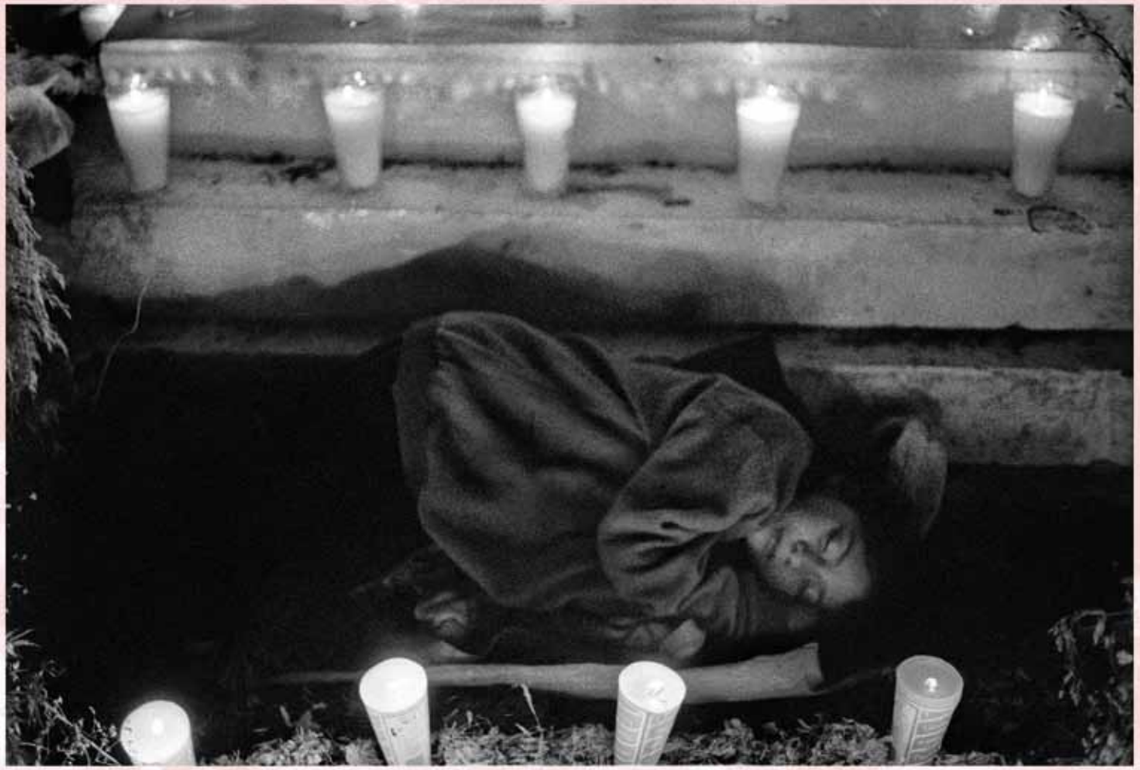

Tzintzuntzan, Michoacán- México, 2004

...DÍA DE MUERTOS ALLERZIELEN...

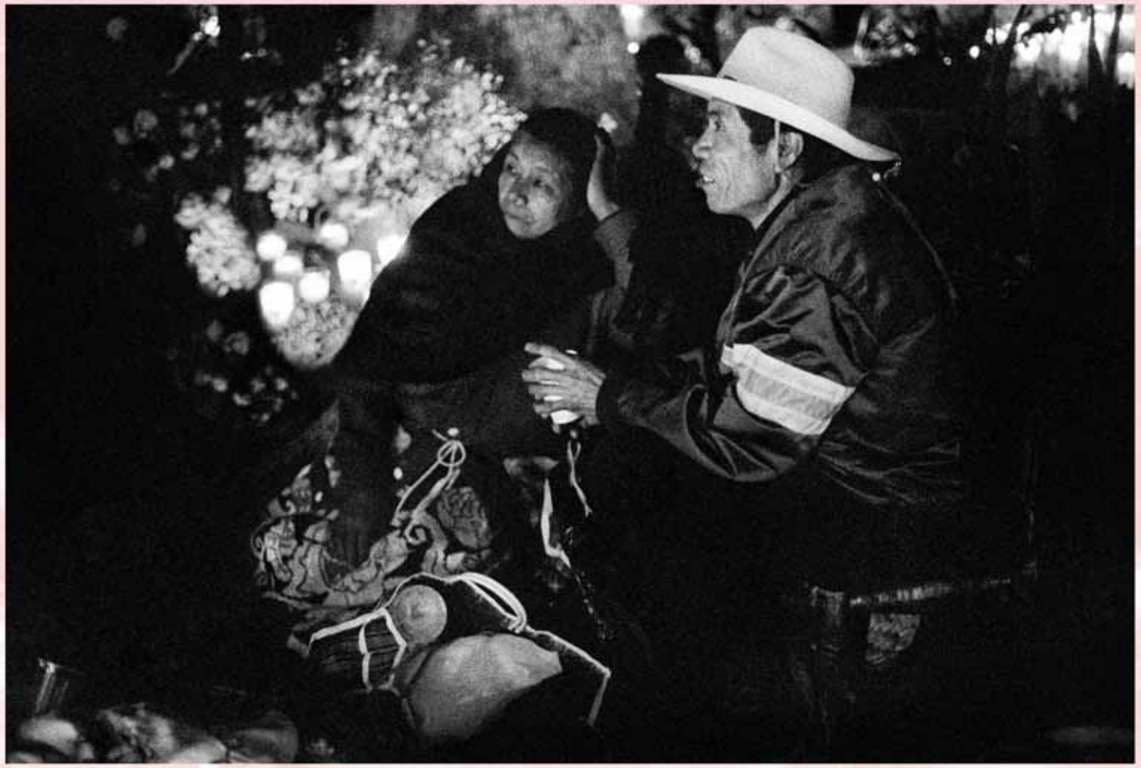

Tzintzuntzan, Michoacán- México, 2004

Tzintzuntzan, Michoacán- México, 2004

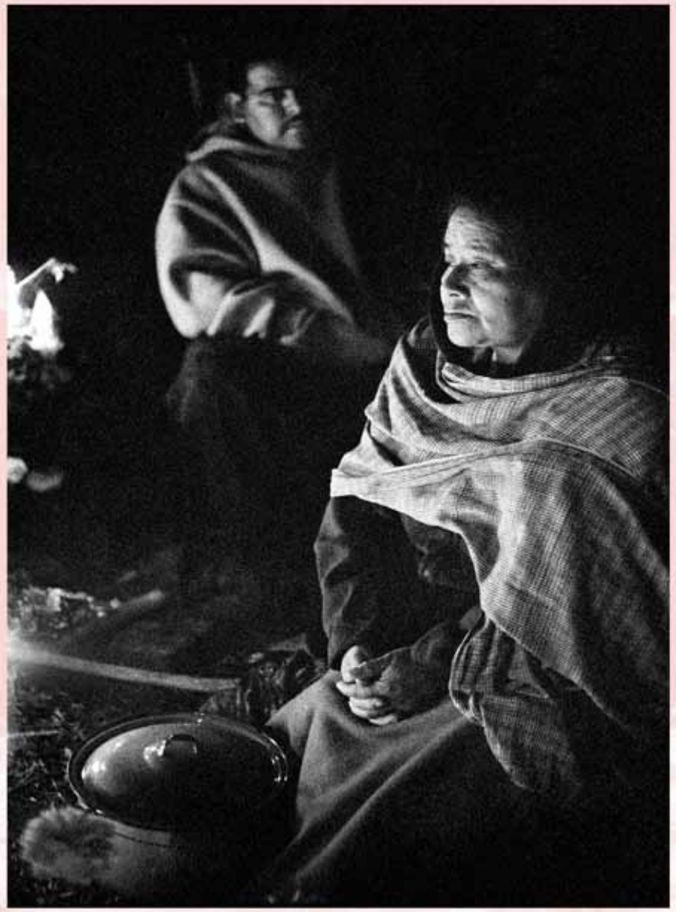

Tzintzuntzan, Michoacán- México, 2004

Tzintzuntzan, Michoacán- México, 2004

LA FIESTA DEL DÍA DE LOS MUERTOS EN LA CIUDAD...

Unos años después observé la versión urbana en la ciudad de Zacatecas y en la capital del país. En la ciudad la mayoría de la gente va al panteón de día y de manera individual, para dejar flores y estar un rato ante la tumba de sus difuntos. Pero la celebración depende mucho del lugar, las costumbres dentro de la familia y la clase social. En la ciudad no se ha perdido la costumbre de esa tradición, pero a veces sí el significado.

Las tradiciones indígenas viven mucho entre la gente mayor y los que vienen originalmente del campo y que han llevado su cultura a la ciudad. Los jóvenes y adolescentes están influidos mucho por el contacto con el vecino norteamericano que ha introducido la fiesta de Halloween.

El 31 de octubre las calles de las ciudades y pueblos del norte como Zacatecas se llenan con niños disfrazados como ángeles, diablos, brujas, esqueletos, momias que salen a la calle "pidiendo la calaverita", una ofrenda para los muertos representada en dulces o dinero. Una tradición con orígenes celtas y ahora se mezcla con las costumbres prehispánicas mexicanas.

HET FEEST VAN DE *DÍA DE LOS MUERTOS* IN DE STAD...

Enkele jaren later zag ik de stedelijke versie van het dodenfeest in de stad Zacatecas en in de hoofdstad. In de stad gaat het merendeel van de mensen eerder individueel naar het kerkhof, en niet zozeer met de gehele familie zoals op het platteland gebeurt, er worden bloemen neergelegd en men blijft een tijdje bij het graf van de overledene. Maar de precieze viering verschilt sterk naargelang de plaats, de gewoontes van de familie en de sociale klasse. In de stad bestaat de traditie van het dodenfeest nog wel maar is men haar betekenis vaak vergeten.

De indiaanse gebruiken leven daarentegen sterk bij de oudere bevolking en bij de mensen die afkomstig zijn van het platteland en hun cultuur hebben meegebracht naar de stad.

De jongeren en adolescenten worden vaak beïnvloed door de contacten met de Verenigde Staten zodat het Halloweenfeest ook hier zijn opmars kent. Op 31 oktober vullen de straten van de noordelijke steden en dorpen zoals Zacatecas zich dan ook met kinderen die zich verkleed hebben in engelen, duivels, heksen, skeletten, mummies en om een 'calaverita' vragen, een offer voor de doden in de vorm van snoepjes of geld. De van oorsprong keltische traditie heeft zich in de loop der jaren vermengd met de Mexicaanse prehispanische gewoonten.

Kerkhof van Santa Lucia, Mexico D.F.-Mexico 2008

Panteón Santa Lucía, México D.F.-México 2008

Kerkhof van Zacatecas-Mexico 2006

Panteón de Zacatecas- México 2006

Mixquic, Mexico D.F.-2008

Mixquic, México D.F.- 2008

Kerkhof van Santa Lucia, Mexico D.F.-Mexico 2008

Panteón Santa Lucía, México D.F.-México 2008

Kerkhof van Zacatecas-Mexico 2006

Panteón de Zacatecas- México 2006

Kerkhof van Santa Lucia, Mexico D.F.-Mexico 2008

Panteón Santa Lucía, México D.F.-México 2008

HET ALTAAR

In de steden en in de dorpen bestaat de gewoonte om een huisaltaar met offers te plaatsen, en in de grote steden zoals Mexico Stad worden er gigantische offerandes geplaatst in openbare plaatsen zoals de Zocalo (het centrale marktplein), in de Ciudad Universitaria (Universiteit) en in etnografische musea.

In het algemeen bestaat het altaar uit 2 niveaus : een tafel en een grondvlak. Op de tafel, die de hemel voorstelt, worden beelden van de geëerde overledenen geplaatst, geloofssymbolen, ook de elementen water en vuur onder de vorm van dranken zoals atole (melk, maïsdeeg en fruit of chocolade), pulque (een alcoholische drank op basis van de maguey plant), water, kaarsen, was en ronde tafeltjes.

Op de grond, die de aarde voorstelt, worden er wierook en mirre geplaatst, zaadjes en fruit. Op de middag van 31 oktober worden de voorwerpen tevoorschijn gehaald die bestemd zijn voor de overleden kinderen : witte bloemen, glazen gevuld met water en een bord met zout. Elke kaars die brandt stelt een overleden kind voor. In de namiddag wordt er een vieruurtje aangeboden aan de kinderen met brood, atole, chocolade, zoete tamales en fruit, ook de copal wordt aangestoken.

Op 1 november wordt er een ontbijt klaargemaakt voor de dode kinderen vooraleer hun ziel teruggaat naar de plaats waar ze behoren. 's Middag wordt de tafel versierd met gele bloemen, cempazuchil, om de aankomst van de overleden volwassenen aan te kondigen, er worden zwarte kandelaars met kaarsen geplaatst, water en zout, later worden er fruit, brood, conserven en tamales geofferd. Op de middag van 2 november worden de zielen van de overledenen uitgewuifd met een maaltijd die bestaat uit een typisch Mexicaanse schotel en het lievelingseten van de overledene, vergezeld met een aperitief van bier, pulque, tequila of een andere favoriete drank samen met sigaretten indien de overledene de gewoonte had om te roken. Volgens het Mexicaanse geloof komen de overledenen immers 's nachts de geofferde dingen opeten en de volgende dag wordt het geofferde voedsel door de familie zelf opgegeten.

EL ALTAR

En las ciudades y los pueblos existe la tradición de colocar las ofrendas en forma de altar en el interior de la casa, pero en las grandes ciudades, como la Ciudad de México se ponen mega ofrendas en lugares públicos como en el Zócalo y en la Ciudad Universitaria, incluso en museos etnográficos.

En general el altar se divide en dos niveles: una mesa y un suelo. En la mesa, que es la representación del cielo, se ponen las imágenes de los muertos en culto, los símbolos de fe, así como los elementos agua y fuego, representados por líquidos como el atole (leche, masa de maíz y fruta o chocolate), pulque (licor de maguey), agua, velas, ceras y veladoras.

En el suelo, representación de la tierra, ponen incienso y mirra, sahumerios, semillas y frutas.El 31 de octubre a medio día se colocan objetos destinados al culto de los niños difuntos: flores blancas, vasos con agua y un plato con sal, cada vela encendida representa a un niño muerto; por la tarde se ofrece una merienda a los niños con pan, atole, chocolate, tamales de dulce y frutas, se enciende el sahumerio.

El 1 de noviembre se sirve el desayuno de los niños muertos antes de que sus almas regresen al lugar que pertenecen; al medio día la mesa se adorna con flores amarillas con las que se indica la llegada de los difuntos adultos, se colocan candelabros negros con velas grandes, agua y sal, más tarde se ofrendan frutas, pan, conservas y tamales. El 2 de noviembre, al medio día, las almas de los difuntos adultos son despedidas con una comida, un guiso mexicano y el platillo preferido del difunto, acompañados de aperitivos como cerveza, pulque, tequila o la bebida favorita del difunto y cigarrillos para quienes acostumbraban fumar. Existe la creencia que en la noche los difuntos vienen a comerse las cosas, al siguiente día la familia puede disfrutar los platillos que componen la ofrenda.

EL CULTO DE LA MUERTE EN *TEPITO*
DE DODENCULTUS IN *TEPITO*

DE DODENCULTUS IN *TEPITO*

De volkse traditie om de dood te vereren zorgde ervoor dat er in Tepito een cultus tot stand kwam, de cultus aan de Santa Muerte (Heilige Dood). Deze begon op het einde van de XXste eeuw in Mexico Stad en de noordelijke grensgebieden maar werd lange tijd verborgen gehouden. Het begin van deze cultus viel samen met de toenmalige crisis, de versnelde verstedelijking, emigratie, marginalisatie en sociale uitsluiting, en daarnaast ook met de politieke transitie die het land kende.

De cultus breidde zich sterk uit wanneer Enriqueta Romero Romero besloot om haar privé altaar op straat te plaatsen in het jaar 2001. Dit gebeurde op 1 november, de dag waarop sindsdien de verjaardag van het beeld en het altaar gevierd wordt in de wijk Tepito, een volkse en gemarginaliseerde buurt in Mexico Stad. Elke eerste dag van de maand vult de straat, waar dit eerste publieke beeld zich bevindt, zich met mensen die met een rozenkrans komen bidden voor de Santa Muerte. Het beeld bestaat uit een skelet aangekleed als een koningin en de kleding verandert iedere maand van kleur omdat deze kleur ook een symbolische waarde heeft.

De Santa Muerte werd zo de patroonheilige van de wijk enlokte vooral prostituees, dieven, bendeleden en verkopers van piraterij, dus eigenlijk mensen die dagelijks geconfronteerd worden met de dood en aan de Santa Muerte gunsten kunnen vragen die geen enkele andere heilige, volgens hun geloof, vervullen kan. Ze gaan ervan uit dat wanneer je in Haar gelooft, ze je bescherming biedt en je wensen vervult. Hoewel de cultus sterk veroordeeld wordt door de katholieke kerk, die haar immers koppelt aan duivelse praktijken en zwarte magie, baseert ze zich op katholieke rituelen vermengd met andere vormen van geloof.

Men schat dat de cultus aan de Santa Muerte momenteel zo'n 2 miljoen volgelingen kent in het hele land en ze blijft nog groeien, zelfs tot buiten de grenzen van Mexico, meer bepaald onder de migranten in de Verenigde Staten. Voor de volgelingen is het namelijk een religie die hun realiteit en identiteit reflecteert, omdat ze zich momenteel verlaten voelen door de dominante katholieke kerk die hun specifieke behoeften niet kan vervullen.

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

EL CULTO DE LA MUERTE EN *TEPITO*

La tradición del pueblo de venerar a la muerte creó un culto, el culto a la Muerte en Tepito, que inició a fines del siglo XX de manera soterrada en la Ciudad de México y los territorios norteños. El inicio de dicho culto coincidió con un tiempo de crisis, de urbanización acelerada, de emigración, marginación y exclusión social, aunado a la transición política que vivía el país.

El culto experimentó una gran expansión cuando Enriqueta Romero decidió colocar en la calle su altar privado, en el año de 2001, justo el día 1 de noviembre, que desde entonces es el día que celebra el aniversario de la imagen y del altar en el barrio de Tepito, un barrio tradicional y marginal de la Ciudad de México. Todos los días primero de cada mes la calle en la que se encuentra esa primera imagen pública, se llena de gente para rezar el rosario a la Santa Muerte, un esqueleto con vestidos de reina, que cambia cada mes de color de manera simbólica.

La Santa Muerte se convirtió, así, en el santo patrón del barrio y atrae prostitutas, ladrones, pandilleros, vendedores de productos de piratería, es decir, gente que se confronta a diario con la muerte, y es a la Santa Muerte a quien pueden pedirle favores que ningún otro santo podría, en su creencia, realizar. En tanto se tenga fe en la Santa Muerte se les garantiza protección y favores. Aunque el culto está condenado por la iglesia católica, porque lo conecta con el satanismo y la magia negra, este retoma rituales de esa misma religión mezclada con otras creencias.

Se calcula que actualmente el culto a la Santa Muerte cuenta con 2 millones de seguidores en todo el país y sigue creciendo, incluso más allá de las fronteras del México, de manera particular entre los migrantes en los Estados Unidos. Para sus seguidores es una religión que refleja su realidad y su identidad, ya que se sienten abandonados por la iglesia católica dominante que no ha podido ayudarles.

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

Santa Muerte in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

La Santa Muerte en el barrio de Tepito, México D.F. -2008

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

De dodencultus in *Tepito*, Mexico D.F. - 2008

El culto de la muerte en Tepito, México D.F. -2008

Annick Donkers

Annick Donkers studeerde psychologie aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Later combineerde ze haar professionele aktiviteiten in marktonderzoek met een opleiding fotografie aan de Stedelijke Nijverheidsschool in Antwerpen. In 2004 besloot ze een pauze in te lassen in haar professionele carrière om zich zo volledig te kunnen toeleggen op haar fotografie carrière.

Gedurende deze periode ging ze naar Mexico om er fotoreportage te studeren aan de school Visualestudios en werd lid van de Club Fotográfico de México. In 2007 werd ze geselecteerd voor het programma van Residencia Corazón in La Plata, Argentinië.

Datzelfde jaar ontving ze een Beurs voor Artistieke Creatie van het Secretariaat van Buitenlandse Zaken van de Mexicaanse Regering. In 2008 werd ze geselecteerd om deel te nemen aan het Seminarie voor Hedendaagse Fotografie van het Centro de la Imagen te Mexico Stad. Vanaf 2005 stelde ze haar werk o.a. tentoon in het Centrum voor Mexicaanse Studies te Antwerpen, de Mexicaanse Ambassade te Brussel, het Wereldmuseum te Rotterdam, het MUGAFO te La Plata – Argentinië, het Regionale Museum van Guadalajara – Mexico, tijdens de Fotografie Biënale 2009 in het Centro de la Imagen en tijdens het Fotoseptiembre Festival te Mexico Stad. In 2010 kreeg ze de Prijs voor Beste Grafische Reportage in het Nationaal Examen voor Toeristische Journalistiek georganiseerd door SECTUR en CPTM te Mexico.

Annick Donkers

Annick Donkers estudió psicología en la Universidad Católica de Lovaina, Bélgica. Más tarde combinó sus actividades profesionales con cursos de fotografía en la escuela Stedelijke Nijverheidsschool de Amberes. En 2004 decidió dejar por 6 meses su trabajo en Bruselas para dedicarse a tiempo completo a su carrera como fotógrafa.

Llegó a nuestra ciudad en mayo. Nos señaló que es la primera vez que participa de una experiencia de estas características. Por intermedio de la Residencia, pudo contactarse con artistas de su rama y de otras especialidades.
Por otra parte, ha conocido ferias y museos de nuestra provincia, y ha visitado diferentes barrios de Buenos Aires, debido a su interés por los aspectos culturales de regiones y grupos. En este sentido, se encuentra trabajando en proyectos sobre tango, acercándose y fotografiando a bailarines que practican esta disciplina.
Antes de despedirnos, nos invitó a la exposición que está llevando a cabo en el Pasaje Dardo Rocha. El día 12 del mes en curso podremos conocer su trabajo sobre Peregrinaciones y Comunidades Indígenas de México.

En este periodo viajó a México donde estudió reportaje fotográfico en la escuela Visualestudios y me volvió miembro del Club Fotográfico de MéxicoEn 2007 fue seleccionada por el programa de Residencia Corazón en La Plata, Argentina.

El mismo año recibió una beca para creación artística de la Secretaría de Relaciones Exteriores de México (SRE). En 2008 fue seleccionada para participar en el Seminario de Fotografía Contemporánea del Centro de la Imagen, en la ciudad de México. A partir de 2005 expone en el Centro de Estudios Mexicanos en Amberes – Bélgica, la Embajada Mexicana de Bruselas – Bélgica, el Wereldmuseum en Rotterdam – Holanda, el MUGAFO en la Plata – Argentina, en el Museo Regional de Guadalajara, en el Centro de la Imagen durante la Bienal de Fotografía y durante el Fotoseptiembre Festival en la Ciudad de México. En 2010 recibe un Premio para Mejor Reportaje Gráfico en el Certamen Nacional de Periodismo Turístico de la parte de SECTUR y CPTM.

www.annickdonkers.com

Agradecimientos especiales/ Met speciale dank aan:

Ofrenda de muertos/Geschenken aan de doden:
Roberto Aschentrupp
Bernado Gonzalez

Fotografía/Fotografie:
Annick Donkers

Textos de/ Teksten van:
Annick Donkers
Jorge Manilla Navarrete
Fernando Sandoval Villalva
Elizabeth Vinck Monroy
Yara Angel Soto

Diseño gráfico y editorial /Grafisch ontwerper en uitgever:
Embajada de México
Mexicaanse Ambassade

Coordinación General/ Algemene coördinatie:
Ministerio de Asuntos Exteriores de Flandes
Embajada de México
Vlaams Ministerie voor Buitenlandse Zaken
Mexicaanse Ambassade

SRE

Embajada de México

MÉXICO 2010

Bicentenario Independencia

Centenario Revolución

VLAANDEREN

PAST JE PERFECT